

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖ
Hallitusneuvos Anja Liukko

PERUSTELU-
MUISTIO
22.3.2021

VNA ydinenergia-asetuksen muuttamisesta

VNA Valtion ydinjätehuoltorahastosta annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta

VNA Valtion ydinjätehuoltorahaston varoista annettavien lainojen yleisistä ehtoista annetun valtioneuvoston asetuksen 1 ja 2 §:n muuttamisesta

VNA ydinjätehuollon kustannuksiin varautumisesta annetun valtioneuvoston asetuksen 11 §:n muuttamisesta

1. Tausta ja valmistelu

Ehdotetut muutokset ydinenergia-asetukseen (161/1988), Valtion ydinjätehuoltorahastosta annettuun valtioneuvoston asetukseen (161/2004), Valtion ydinjätehuoltorahastosta annettavien lainojen yleisistä ehtoista annettuun valtioneuvoston asetukseen (83/2010) ja ydinjätehuollon kustannuksista annettuun valtioneuvoston asetukseen (990/2017) liittyvät ydinenergiain (990/1987) muuttamisesta annettuun lakiin (269/2021).

Ydinenergiain Valtion ydinjätehuoltorahaston varautumisrahaston sijoitustoimintaa, varojen arvostamista sekä vastuumäärän ja rahastotavoitteen vahvistamista koskevat säännökset uudistuvat. Ydinenergiain säädetään myös rahaston hallintomallista ja johto-organisaatiosta nykyistä yksityiskohtaisemmin. Lisäksi ydinenergiain 7 a luvun mukaiset kaksi erillisvarallisuutta yhdistetään. Asetuksiin on tarpeen tehdä lähinnä säädösteknisiksi katsottavia muutoksia ydinenergiain säännösten uudistamisen seurauksena, ja muun muassa ydinenergiain kanssa ristiriitaiset tai päällekkäiset säännökset on tarpeen kumota.

Ehdotetut asetusmuutokset valmisteltiin samanaikaisesti hallituksen esityksen kanssa, ja ne olivat lausunnolla samanaikaisesti hallituksen esityksen luonnoksen kanssa 8.5.2020 alkaen kuuden viikon ajan. Ainoastaan yhdessä lausunnossa otettiin kantaa myös ehdotettuihin asetusmuutoksiin, ja kannanotto liittyi lainojen laina-ajan pidentämisestä johtuvaan korkomarginaalin korotukseen. Lausuntotiivistelmä on julkisessa palvelussa osoitteessa https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/629a2b3a-22bf-4f00-bf2c-21e14f7d83e9/6b087ac3-a7ea-473d-ac5f-917b90ed284f/YHTEENVETO_20200924102807.PDF.

Ydinenergiain muuttamisesta annettu laki tulee voimaan 1 päivänä toukokuuta 2021. Siirtymäsäännöksen nojalla osaa säännöksistä sovelletaan kuitenkin vasta 1 päivästä tammikuuta 2022 tai 1 päivästä tammikuuta 2023.

2. Ydinenergia-asetus

Ydinenergia-asetuksen 88 §:n 3 momenttiin ja 104 §:ään ehdotetut muutokset liittyvät ydinenergielain muutettuun 43 §:n 2 momenttiin, jota sovelletaan 1 päivästä tammikuuta 2022. Vastaavasti ydinenergia-asetuksen 88 §:n 3 momentissa ja 104 §:ssä säädettyjen tarkastelujaksojen pituudet on tarpeen sovittaa yhteen ydinenergielain muutetun 43 §:n 2 momentin 1 kohdan mukaisten tarkastelujaksojen kanssa. Mainitut ydinenergia-asetuksen säännökset tulisivat voimaan vuoden 2022 alusta.

Koska ydinenergielain muutetun 43 §:n 2 momentin 2 kohta olisi käytännössä vastaava kuin aiemmin voimassa ollut 43 §:n 2 momentti, on ydinenergia-asetuksen 88 §:n 3 momentissa tarpeen säilyttää nykyisen sääntely siltä osin kuin se liittyy tilanteeseen, jossa työ- ja elinkeinoministeriön päätökset perustuvat lain 43 §:n 2 momentin 2 kohtaan.

Ydinenergia-asetuksen 101 §:n 1 momentti voitaisiin kumota. Ydinenergielain muutetun 52 §:n 2 momentin 2 kohdan mukaan johtokunnan tehtäväksi säädetään jo lakitasolla jätehuoltovelvollisille myönnettäviä lainoja koskevat päätökset. Ydinenergia-asetuksen 101 §:n 1 momentin kumoaminen tulisi voimaan samanaikaisesti kuin laki ydinenergielain muuttamisesta eli 1 päivänä toukokuuta 2021.

Ydinenergia-asetuksen 102 §:ään ehdotettu muutos liittyy ydinenergielain uuteen 52 a §:ään, jota sovelletaan 1 päivästä tammikuuta 2022. Koska lain 52 a §:n mukaan varautumisrahaston varoja ei enää sijoitettaisi tekemällä lainasopimuksia valtion kanssa vaan sijoittamalla ne suoraan Suomen valtion eri pituisiin velkasitoumuksiin, mainitun asetuksen 102 §:n 1 momentin viittaus valtiolle myönnettäviin lainoihin on tarpeeton. Koska Valtion ydinjätehuoltorahaston sijoitustoimintaa koskeva sääntely uudistuu, on nykyinen ydinenergia-asetuksen 102 §:n 2 momentin säännös tarpeeton. Ydinenergia-asetuksen muutettu 102 § tulisi voimaan vuoden 2022 alusta.

Ydinenergia-asetuksen 88 §:n 3 momentin ja 104 §:n muutos perustuisivat ydinenergielain (990/1987) 82 §:n 4 kohdan asetuksenantovaltuuteen ja 102 §:n muutos ydinenergielain uuden 52 a §:n 5 momentin asetuksenantovaltuuteen.

3. VNA Valtion ydinjätehuoltorahastosta

Valtion ydinjätehuoltorahastosta annetun valtioneuvoston asetuksen 3–5 ja 7 § kumottaisiin. Vastaavat säännökset ovat ydinenergielain uudessa 38 a ja 38 b §:ssä ja muutetussa 52 §:ssä, ja ne tulevat voimaan 1 päivänä toukokuuta 2021. Lisäksi kumottaisiin asetuksen 10 §:n 1 momentti, koska asiasta säädetään ydinenergielain 41 §:ään lisätyssä 4 momentissa, joka myös tulee voimaan 1 päivänä toukokuuta 2021.

Ottaen huomioon ydinenergielain uuden 38 a ja 38 b §:n mainitun asetuksen 8 §:n 1 momenttia olisi tarpeen muuttaa siten, että siinä säädettäisiin toimitusjohtajan ja tämän sijaisen kelpoisuusvaatimuksesta. Ehdotettu 8 §:n 2 momentti vastaisi nykyistä 8 §:n 2 momenttia, minkä lisäksi siinä säädettäisiin mahdollisuudesta käyttää valtion yhteisiä konsernipalveluja.

Mainitun asetuksen 1 §:n 2 momentin, 9 §:n 1 ja 2 momentin sekä 10 §:n 2 momentin muuttaminen on seurausta ydinenergielain 7 a luvun uudistuksesta, jonka muutettuja säännöksiä (53 a–53 e §) sovelletaan vuoden 2023 alusta. Yhdenmukaisesti tämän kanssa asetuksen 1 §:n 2 momentti, 9 §:n 1 ja 2 momentti sekä 10 §:n 2 momentti tulisivat voimaan vuoden 2023 alusta.

Uudistuksen seurauksena kaksi erillisvarallisuutta yhdistetään, ja tämän seurauksena on tarpeen tehdä muutoksia asetuksessa.

Työ- ja elinkeinoministeriön virkamiehet määrättäisiin ydinenergiain uuden 38 b §:n 1 momentin nojalla hoitamaan rahaston tehtäviä, jolloin nämä virkamiehet hoitaisivat avustuspäätöksiin liittyvän valmistelu ja esittelyn osana rahaston organisaatiota, kun nykyisin ydinenergiain 53 e §:n mukaan tehtävät hoidetaan työ- ja elinkeinoministeriössä. Muutoksen seurauksena mainitun asetuksen 9 §:n 2 momenttia on tarpeen muokata siltä osin kuin siinä viitataan rahaston tehtävien suorittamisesta virkatyönä työ- ja elinkeinoministeriössä.

Mainitun asetuksen 9 §:n 1 momentissa ja 11 §:n 1 momentissa on tarpeen korjata viittaus ydinenergiain uuteen 52 a §:n 1 momenttiin. Samalla ehdotetaan poistettavaksi 9 §:stä tarpeeton viittaus raha-asiainvaliokunnan käsittelyyn, koska vastaava vaatimus on jo asioiden käsittelystä valtioneuvoston raha-asiainvaliokunnassa annetun valtioneuvoston määräyksen 2.4.5 kohdassa.

Lisäksi 11 §:n 1 momentissa olevat lakiviittaukset korjattaisiin uudistettuun julkishallinnon ja -talouden tilintarkastuksesta annettuun lakiin (1142/2015) ja uuteen tilintarkastuslakiin (1141/2015). Ehdotettu 11 §:n 1 momentti tulisi voimaan vuoden 2022 alusta eli samanaikaisesti lain 52 a §:n soveltamisen alkamisajankohdan kanssa.

Asetuksenantovaltuus on ydinenergiain uudessa 38 §:n 3 momentissa, 38 a §:n 5 momentissa ja 38 b §:n 4 momentissa.

4. VNA Valtion ydinjätehuoltorahaston varoista annettavien lainojen yleisistä ehdoista

Valtion ydinjätehuoltorahaston varoista annettavien lainojen yleisistä ehdoista annetun valtioneuvoston asetuksen 1 ja 2 §:n muuttaminen liittyy ydinenergiain uuteen 52 a §:ään, jossa säädetään VYR:n varautumisrahaston varoista myönnettävistä lainoista ja jota sovelletaan 1 päivästä tammikuuta 2022. Lain siirtymäsäännöksen mukaan vuonna 2022 jätehuoltovelvollisille myönnettävien lainojen laina-aika olisi kuitenkin kolmen vuoden sijasta yksi vuosi ja vasta vuodesta 2023 alkaen lain 52 a §:ää sovellettaisiin täysimääräisesti ja lainat myönnettäisiin kolmeksi vuodeksi.

Koska ydinenergiain uuden 52 a §:n mukaan varautumisrahaston varoja ei enää sijoitettaisi tekemällä lainasopimuksia valtion kanssa vaan sijoittamalla ne suoraan Suomen valtion eri pituisiin velkasitoumuksiin, mainitun asetuksen 1 §:n 2 momentti voitaisiin kumota tarpeettomana vuoden 2022 alusta ja samoin viittaus valtiolle annettuihin lainoihin asetuksen 2 §:n 1 momentissa. Lisäksi asetuksen 2 §:n 1 momentissa korotettaisiin takaisinlainauksen korkomarginaali nykyisestä 0,5 prosenttiyksiköstä 0,7 prosenttiyksikköön. Korotuksen perusteena on laina-ajan pidentyminen ydinenergiain uuden 52 a §:n 1 momentin mukaan nykyisestä yhdestä vuodesta kolmeen vuoteen, ja siinä on otettu huomioon valtion kantamaa riskiä.

Asetuksen 2 §:n 1 momentti tulisi voimaan vasta vuoden 2023 alusta eli samanaikaisesti kuin lain siirtymäsäännöksen mukaisesti jätehuoltovelvollisille myönnettävien lainojen laina-aika pitenee kolmeen vuoteen. Asetuksen 2 §:n 1 momentin muutos perustuisi ydinenergiain uuden 52 a §:n 5 momentin asetuksenantovaltuuteen.

5. VNA ydinjätehuollon kustannuksiin varautumisesta

Ydinjätehuollon kustannuksiin varautumisesta annetun valtioneuvoston asetuksen 11 §:n muuttaminen liittyy ydinenergialain muutettuun 43 §:n 2 momenttiin, jonka mukaan työ- ja elinkeinoministeriö tekisi lähtökohtaisesti säännöksen mukaiset päätökset kolmen vuoden välein mutta erityisistä myistä myös vuosittain kuten nykyisin. Mainitun asetuksen 11 §:ssä viitataan ydinenergia-asetuksen 88 §:n 2 momenttiin, johon ei esitetä muutosta. Selvyyden vuoksi asetuksen 11 §:ään tehtäisiin tekninen korjaus. Ehdotettu muutos perustuisi ydinenergialain 43 §:n 1 momentin asetuksenantovaltuuteen. Muutos tulisi voimaan vuoden 2022 alusta.